

Miquel dels Sants Oliver (1864-1920), un dels més brillants intel·lectuals mallorquins, va ser director de *La Vanguardia*, cofundador de l'Institut d'Estudis Catalans i president de l'Ateneu Barcelonès.

La mirada més perspicaç

Es compleix segle i mig del naixement de Miquel dels Sants Oliver, periodista i, així mateix, un gran intel·lectual.

Acid periodista, analista perspicaç, assagista brillant, excels historiadore, novel·lista, poeta, teòric del regionalisme... tot això i més fou Miquel dels Sants Oliver i Tolrà, nascut enguany fa cent cinquanta anys.

M. S. Oliver. Arribà al món el 4 de maig de 1864 a Campanet, un petit poble als peus de la serra de Tramuntana de Mallorca, en el si d'una família benestant. Son pare, Joan Lluís Oliver i Sabrafín, era un destacat periodista que havia signat articles en capçaleres com *El Correo de Mallorca* i *La Almudaina*, entre d'altres. L'ambient culte de ca seva va ser, com és lògic, una influència decisiva en el jove Miquel. El 1880, amb només 16 anys, quan acabava el batxiller, començà a col·laborar, gràcies a son pare, a *La Opinión* i *El Anunciador Balear*. El 1881, en ocasió del doble

centenari de la mort del dramaturg Pedro Calderón de la Barca, obtingué una menció honorífica en un concurs organitzat per l'Ajuntament de Palma. A 17 anys tenia clar quin era el seu futur: les lletres. Però hagué de fer front al desig patern que cursés la carrera de dret. A tal fi s'embarcà cap a Barcelona, aquell mateix any.

A la capital catalana Miquel trobà un món molt diferent del que deixava enrere enmig de la mar: de la calmosa illa a l'efervescent capital industrial i cultural. Tot d'una travà relacions amb el cercle d'escriptors que al voltant de la revista *L'Avenç* forjaven el modernisme català. Narcís Oller, Josep Yxart, Francesc Matheu, Joan Sardà i d'altres es convertiren de fet en els seus mestres. Així, va anar adquirint un important bagatge que l'abocà a les col·laboracions que començà a fer assíduament (po-

emes, narracions i articles en català i castellà) a la premsa mallorquina, des de Barcelona.

La passió per les lletres no era paral·lela, però, a la que sentia pel dret. Per això decidí tornar sobtadament a l'illa deixant inconclusos els estudis. A Palma començà a fer feina al diari *La Almudaina* –fundat, entre d'altres, per son pare el 1887– on destacà pels seus articles d'anàlisi de la realitat política tant espanyola com insular. A 27 anys, seguint l'exemple de revistes del Principat com *La Renaixensa* i *Lo Gay Saber*, entre d'altres, fundà el setmanari *La Roqueta*, en català, per a la qual aconseguí la col·laboració de la majoria de poetes i escriptors mallorquins del moment.

A finals de la dècada dels vuitanta reprengué els estudis de dret, que tornà a deixar anar un altre pic però que finalment, després d'algun intent fallit més, el 1892 culminà. Aleshores tornà a Palma i gràcies a les bones relacions familiars entrà a treballar com a secretari del consell d'administració del banc Fomento Agrícola Balear, una feina que compaginà amb les periodístiques. Cinc anys més tard, després de morir son pare, fou nomenat director gerent del banc i també director de *La Almudaina*.

Durant tota la darrera dècada del segle escriví llibres, multitud d'articles i des de la talaia de la direcció del diari la seva veu es convertí en una de les més respectades de l'illa i de tot Balears. El 1899 publicà *La cuestión regional*, on desenvolupà les seves severes crítiques al centralisme del sistema de la Restauració espanyola i reivindicà la regeneració de la vida cultural, social i política de Mallorca, sense, però, emparar mai ideològicament els processos revolucionaris que detestava: sempre fou un conservador moderat. Abans ja havia publicat *Cosecha periodística*, el 1891, i més tard entrà en els terrenys de la història amb *Mallorca durante la primera revolució, 1808-1814*, el 1901, i de l'assaig cultural amb *La literatura en Mallorca*, el 1903.

Malgrat viure a Mallorca no perdé els contactes amb Barcelona, gràcies als quals a principis del nou segle la seva vida féu un tomb. Va decidir tornar-hi per quedar-s'hi. Els motius no són del tot clars. Segurament responia a una mescla dels problemes que patia en el banc –a causa d'una important operació financera fallida que ell havia reco-

Mallorquins i catalans

Oliver va tenir una gran capacitat d'anàlisi. Ho demostrà en un breu article publicat el 1903 amb el títol "El alma mallorquina". Segons l'intel·lectual, els mallorquins, "poble de raça catalana", havien perdut ja aleshores "aquella força i vigor del temperament que distingeix (...) els catalans". Mallorca, "repoblada després de la conquesta per magnats del feudalisme pirenaic, nobles tarraconenses i mercaders i burgesos de Barcelona, constituí una vertadera colònia de Catalunya" que amb els transkurs dels segles s'havia convertit en una societat "de mol·lície dolcenca i honrada, amb certa indolència" que es relacionava amb Catalunya a l'estil "criollo", és a dir, talment com s'havien desenvolupat les societats hispanoamericanes amb relació a Espanya. Amb el caràcter "fi, sensible i subtil" el mallorquí es distingia per ser un poble que no té cohesió, sentit de grup. De cap tipus. "El mallorquí no és antiespanyol ni antipatriota sinó 'anapàtrida' (...) No és tampoc mallorquinista ni catalanista; fora dels elements intel·lectuals i literaris –en la seva part més vigorosa inclinats cap a Catalunya–, sols hem tolerat la fórmula del 'regionalisme ben entès', que és la centralització, i la 'llibertat ben entesa', que és el caciquisme. La carència d'un sentiment de pàtria 'política', definit i enèrgic (...) és (sobretot) el que distingeix" els mallorquins. No és només un ajustat retrat sociològic i polític de la Mallorca de 1903. Sinó també l'explicació, escrita fa 111 anys, de per què el catalanisme polític no qualla a les Illes i per què el PP és el partit de la majoria dels mallorquins i baleàrics avui dia.

manat–, perquè les estretes fronteres mallorquines l'ofegaven tant políticament –el regionalisme no quallava a l'illa, ni prop fer-hi– com culturalment i professionalment i perquè tot indica que necessitava doblers. Un poc per cada cosa, i per ventura per alguna altra d'ignota, el 1903 decidí embarcar-se per instal·lar-se a la capital catalana.

Tot d'una inicià les col·laboracions amb el *Diari de Barcelona*, i n'esdevingué director el 1904, càrrec que abandonà 1906 per diferències ideològiques amb la propietat del diari. Passà a escriu-

re a *La Vanguardia*, on quasi immediatament va ser elevat a formar part d'una mena de terna directiva que compartia amb Ezequiel Boixet i Alfred Opisso. El 1916 es quedà tot sol a la direcció. Durant els següents quasi quatre anys gaudí del cim de la seva carrera professional, modernitzà el diari com pocs ho estaven aleshores i el convertí en una referència per a tot Catalunya, i més enllà. Miquel dels Sants Oliver esdevingué aleshores una de les firmes periodístiques més respectades i valorades tant al Principat com a la resta de l'Estat –també escrivia

a *ABC*–, i així seus articles conegueren un gran seguiment entre les classes benestants catalanes i espanyoles.

A banda del periodisme, a Barcelona també va fer feina des de 1906 com a bibliotecari de l'Ateneu Barcelonès –lloc de trobada de la intel·lectualitat barcelonina i on Miquel es trobava com a ca seva– una responsabilitat que abandonà el 1917 per encarregar-se de la presidència de l'entitat. I així mateix fou un dels fundadors de l'Institut d'Estudis Catalans, el 1907. En els anys de residència barcelonina publicà l'assaig *Entres dos Espanyas*, el 1906, i el recull d'articles en sis volums titulat *Hojas del sábado* que veren la llum entre 1918 i 1920. Com a creador literari en català va deixar un poemari, *Poesies*, de 1910, i quatre obres de narrativa –*L'illa daurada*, *L'hostal de la Bolla*, *La Ciutat de Mallorca* i *Flors del silenci*, publicades a cavall entre Palma i Barcelona, entre 1899 i 1907–, així com dos llibres més d'història: *Catalunya en temps de la Revolució Francesa*, entre 1911 i 1912, i *Los españoles en la revolución francesa*, 1914.

L'època en què va viure a Barcelona fou molt profitosa per a Oliver. Però igualment és cert que les bregues en el si del consell d'administració –del qual formava part– de *La Vanguardia* li suposaren una creixent tensió que a la fi es tornà insuportable. El 1919 anuncià que s'estimava més dimitir. Però no tingué temps de fer-ho. Un atac cerebral el deixà impedit físicament quasi del tot, de resultes del qual morí el 4 de gener de 1920, a 55 anys.

Miquel Payeras

Cines Babel

Vicente Sancho Tello, 10. · València

Viva La Libertà

de Roberto Andò

Si presentes aquesta butlleta tindràs el següent preu especial:

Si ets subscriptor d'EL TEMPS :
4,40 € De dilluns a dijous
i 6€ cap de setmana.

(Cal acompanyar el justificant de pagament)

Si ets lector d'EL TEMPS:
5,60€ de dilluns a dijous
excepte vespra de festiu i festius.

